

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра іноземних мов

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
Кафедра індоєвропейських мов

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали другої міжнародної науково-практичної конференції
Рівне, 24 лютого 2017 року

*Присвячується 25-річчю факультету іноземної філології
Рівненського державного гуманітарного університету*

Рівне
2017

ББК 81.0

С 91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри індоевропейських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 24 лютого 2017 року, Рівне. – 341, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 23.02.2017 р.).

До збірника увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

И.Н. Самборская
Ровно

ФРАЗЕОЛОГИЧНОСТЬ СЕМАНТИКИ КАК ПРОЯВЛЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО В ЗНАЧЕНИИ ЯЗЫКОВОГО ЗНАКА

На современном этапе развития лингвистики на первый план выходят проблемы, связанные с содержательной стороной языковых единиц. Особый интерес проявляется к проблемам лексической семантики производного слова, в частности такой ее особенности, которая в русской лингвистической традиции получила название фразеологичности (идиоматичности), под которой понимают формальную невыраженность, имплицитность тех или иных компонентов значения [6, 217]. Несмотря на то, что идиоматичность – типичная черта производного слова, она до сих пор остается недостаточно изученной в современной науке, поскольку является не только языковым феноменом, но и феноменом сознания познающего субъекта, осуществляющего номинативную деятельность: ведь производное слово не только создается, образуется из существующих в языке морфем, но и воспринимается всеми говорящими на данном языке. В связи с этим представляется интересным изучение фразеологичности производного знака с учетом как лингвистических, так и когнитивных и психолингвистических факторов номинативной деривации.

Цель данной статьи – рассмотреть значение номинативной единицы как психологическую реальность, как единство социального («значение – это социально осознаваемое, закрепленное общественно-речевой практикой, устойчивое отношение знака к психическому отражению определенных предметов или явлений действительности...» [4, 16]) и индивидуального – тех семантических приращений, которые обуславливают фразеологичность семантики производного слова.

Каждый языковой знак по своей природе несет в себе момент известной неопределенности, потенциальной номинации и реализации, а

само его употребление связано с нераздельным представлением в нем общезначимого, социального и индивидуального.

На индивидуальный характер восприятия и понимания слова неоднократно указывал А.А.Потебня: слова возбуждают в сознании говорящих «соответствующие, но не те же понятия» [5, 95], «...никто не понимает слово именно так, как другой» [5, 30]. Абсолютизируя индивидуальность восприятия слова, А.А.Потебня вместе с тем признавал объективный, социально обусловленный элемент значения слова: «...Каждый понимает слово по-своему, но внешняя форма слова проникнута объективной мыслью, независимо от понимания отдельных лиц. Только это дает слову возможность передаваться из рода в род; оно получает новые значения только потому, что имело прежние. Наследственность слова есть только другая сторона его способности иметь объективное значение для одного и того же лица» [5, 69].

Отсюда признание онтологической двойственности значения слова: с одной стороны, оно рассматривается в системе общественного сознания как явление социальное и в этом аспекте изучается прежде всего лингвистикой. С другой стороны, значение трактуется как часть индивидуального сознания, входящего в систему личности и деятельности конкретных субъектов, и в этом своем качестве изучается психолингвистикой. Такое взаимодействие социального и индивидуального в семантике языкового знака объясняется апперцептивным характером восприятия человеком окружающего мира: во всякое значение слова индивид вкладывает частицу общего опыта, но поскольку такой опыт у разных носителей языка характеризуется повторением не только общественно закрепленного знания об обозначаемом, но и личного, индивидуального восприятия субъективного мира, то в слове выделяется и индивидуальное содержание.

Поскольку внутренняя форма, апперцептивная по своей природе, является смысловым «стержнем» слова, способствующим осмыслению семантики языкового знака носителями языка, то именно она может быть

признана «хранительницей» как социального, так и индивидуального содержания, предопределяющей общезначимость семантики интерпретируемой лексемы и регулирующей появление потенциально возможных смыслов.

Способность слова объективировать у разных носителей языка различные смысловые содержания объясняется тем, что значение знака, воплощающее коллективное сознание, усваиваясь человеком, преломляется через его индивидуальность, становится личностным смыслом (термин А.А.Леонтьева). В процессе общения говорящий, стремясь выразить себя, воплощает личностные смыслы в дополнительные компоненты, идиоматические приращения, что обуславливает обогащение, развитие значений.

Соединение объективного содержания и личностных смыслов, а также внутренней формы, объективирующей эти сущности в семантической структуре номинативной единицы, и образует значение слова.

Производное слово, являясь выводимой единицей номинации, опирающейся на готовые знаки языка, становится носителем социальной информации, значимой для всех носителей языка. Однако в силу того, что «...содержание, выражаемое в процессе речи, отнюдь не является простой суммой тех языковых единиц, которые используются в этих целях» [1, 230], значение мотивированного наименования не может быть полностью выражено через значение составляющих его морфем. Оно включает те дополнительные смыслы, которые образуются в результате взаимодействия частей производного знака и которые обуславливают фразеологичность его семантики, что дает основание для выделения индивидуального содержания в значении языкового знака.

Усматривая во фразеологичности семантики одну из существенных особенностей производного слова, ученые отмечают, что выбор дополнительных значений определяется социальными условиями функционирования языка, а наблюдения над приращенными в процессе

деривации значениями позволяет решить важную проблему – отражение в языке «того, что принято называть социальным сознанием»[4, 24]. Таким образом, социальное и индивидуальное содержание в семантике производного слова тесно переплетены, и фразеологичность значения как проявление индивидуального социально детерминирована.

Наблюдения над приращенными компонентами значения производных наименований показывают, что на формирование личностных смыслов в семантической структуре слова влияют фоновые знания, языковой опыт носителей языка. Так, знание естественной логики вещей подсказывают им, что *свистуном* может быть назван не только человек, который свистит, но и тот, кто постоянно свистит, любит свистеть, занимается художественным свистом. Также данное производное слово может служить обозначением (прежде всего в разговорной речи) не только лиц определенной профессии (напр., милиционер, судья на спортивных соревнованиях), но и птицы, издающей звуки, подобные свисту. Языковой опыт носителей языка может позволить выявить связи данного наименования с производящим словом «свистеть» как составной частью идиом типа «свистеть в кулак», «ветер свистит в кармане», «просвистеть деньги», что обусловит появление таких интерпретаций с приращенными компонентами: человек, не ценящий деньги, тот, у кого всегда нет денег, человек, любящий покутить, кутила. Ср. также *визгун* – человек, который часто (без причины) визжит; ребенок, который сильно плачет, визжит; детская резиновая игрушка, издающая при сжатии пронзительный звук; мямля – человек, страдающий дефектом речи; человек, затрудняющийся в выражении собственных мыслей; вялый, нерасторопный человек; человек, не выполняющий порученного или обещанного по причине лени; нудный человек.

Показательно при этом, что какой бы личностный смысл не вкладывал носитель языка в слово, разрыв между личностным смыслом и значением не может быть чересчур большим (ср.: *свистун* – 1. Человек, который любит свистеть ; тот, кто свистит. 2. Пустой и легкомысленный человек,

пустышка (устар.) [3, 643]; *визгун* – *Тот, кто много визжит* [3, 45]; *мямля* – *Тот, кто мямлит; вялый, нерешительный человек* [3, 365]. Это объясняется наличием смыслового «стержня» в семантической структуре слова, его внутренней формы, которая, сохраняя общезначимое в языковом знаке, и предопределяет дополнительные значения (приращения), актуализирующиеся в производном. Как отмечает Е.С.Кубрякова, «говорящий волен выбирать разные обозначения для выражения своих личностных смыслов, но он не волен менять по своему усмотрению интенционал слова, предметную отнесенность слова, и с лингвистической точки зрения пределы подвижности значений слова имеют вполне определенные ограничения» [2, 46], основным из которых и является внутренняя форма наименования.

Таким образом, рассматривая значение номинативной единицы как психологическую категорию, как единство социального и индивидуального содержания, внутреннюю форму можно признать фактором, объективирующим эти сущности в семантической структуре функционирующего слова, а следовательно, предопределяющим фразеологичность его значения.

ЛИТЕРАТУРА

1. Земская Е. А. Язык как деятельность: морфема, слово, речь / Е.А.Земская. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 681 с.
2. Кубрякова Е. С. Теория номинации и словообразование: монография / Е.С.Кубрякова. – М.: ЛИБРОКОМ, 2009. – 88 с.
3. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И.Ожегов, Н.Ю.Шведова. – М.: ИТИ Технологии, 2006. – 944 с.
4. Панфилов В.З. Язык как социальное явление. Социальное и индивидуальное в речи / В.З.Панфилов // *Онтология языка как общественного явления*. – М.: Наука, 1983. – С.6 – 36.
5. Потебня А.А. Мысль и язык / А.А.Потебня. – К.: СИНТО, 1993. – 192 с.
6. Улуханов И. С. Мотивация в словообразовательной системе русского языка /И.С.Улуханов. – М.: Изд. центр «Азбуковник», 2005. – 311 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Замашна С. М., Верьовкіна О. Є.

Бінарний аналіз поведінки американців і британців

(на матеріалі робіт Б. Брайсона) 7

Лялька О. І., Воробйова І. А.

Вираження концепту «страх» у романі Томаса Гарріса «Hannibal Rising» 11

Самборская И. Н.

Фразеологичность семантики как проявление индивидуального

в значении языкового знака 21

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бєлова С. А

Концепція комплексного навчання у практиці Бременських

експериментальних шкіл початку ХХ століття 26

Бігунов Д. О.

До проблеми визначення терміну «комунікативна невдача» 34

Бігунова С. А., Зубілевич М. І.

Семантична характеристика словотворчої бази антропонімів..... 37

Богачик М. С.

Формування та стилістичні особливості комп'ютерного сленгу

в англійській мові 42

Василькевич С. С.

Неологізми у мові політичної комунікації 45

Вовчук Н. И.

Единичные способы окказионального словообразования в русской поэзии

конца ХХ века..... 54

Воробйова Л. М., Наумюк В. М.

Епіграф як інтертекст (на матеріалі новелістики Е.А. По) 59

Dzhava I.

Das Dämonische. Benjamins Aufsatz zu Goethes Wahlverwandtschaften..... 66

Івашкевич Е. Е. Психологічний зміст перекладацьких рішень.....	69
Карашевич А. В. Фразові дієслова як феномен англійської мови	80
Касаткіна-Кубишкіна О. В. Особливості використання лайливої лексики у ЗМІ (на матеріалах англомовних видань).....	85
Кірея А. І. Функціонально-стилістичні особливості антропонімів роману Дж.Р.Р. Толкіна «Гобіт, або Туди і Звідти».....	89
Левчук П. Г. Порівняльний аналіз удосконаленої пропозиції стандарту УМІ з сертифікаційними екзаменами польської мови як іноземної та елементами стандартів інших мов.....	99
Мандзюк Б. Р. Лінгвістичні засоби вираження соціального статусу (на матеріалі фільмів «My Fair Lady» та «Titanic»)	112
Панькова Т. В. До питання про квеситивний мовленнєвий акт	117
Приходько В. Б. Інтертекстуальність як діалог оригіналу та перекладу	120
Сербіна Т. Г. Парцеляція як один із експресивних синтаксичних засобів мови газет.....	122
Сологуб А. М. До питання про поняття «стереотип»	128
Стешина А. І. Реклама як особливий вид креолізованого тексту.....	132
Фрідріх А. В. Лінгвокогнітивні аспекти американського політичного сленгу	138
Шостак О. О. Риторика як літературознавча методологія.....	147

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Бойко Н. Г. Впровадження особистісно орієнтованого підходу у навчанні іноземної мови.....	154
--	-----

Боровець О. В. Формування комунікативної компетентності молодшого школяра у процесі вивчення предметів освітньої галузі «Мови і літератури»	164
Гронь Л. В., Саврас Л. З. Формування вмінь англомовного писемного мовлення учнів старшої школи	168
Kindrat N. The problem of evaluation of lexical tasks in teaching vocabulary.....	171
Михальчук Н. О., Набочук О. Ю. Фасилітація розвитку екологічної субкультури учнів у старшому шкільному віці	176
Мороз Л. В. Зв'язок мови і культури як важливий чинник при підготовці занять з іноземної мови	199
Олександрова Г.М. Візуалізація як невід'ємний конститuant принципу наочності у навчанні іноземній мові студентів економічних спеціальностей	205
Трофімчук В. М. Застосування методу навчальних станцій у викладанні англійської мови у ВНЗ	207
Турченко І. С. Використання технології «Team teaching» для забезпечення професійної підготовки майбутніх вчителів	213
Федоришин О. П. Метод <i>case study</i> у методиці навчання іноземних мов.....	216
Kharlay O. By Learning You Will Teach, By Teaching You Will Learn: Engaging Activities For Different Learning Styles	222

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ MOVHOЇ ПІДГОТОВКИ CТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Антоненко Н. Є. Використання подкастів при викладанні англійської мови.....	223
Вєтрова І. М. Готовність до автономності у навчанні студентів-майбутніх вчителів англійської мови	227

Гронь Л. В. Європейський мовний портфель як компонент сучасного НМК з іноземної мови у вищій школі.....	233
Губаш О. П. Інноваційні методики навчання та управління навчальним процесом	237
Кочубей О. С. Особливості підготовки викладачів перекладу в мовному вузі.....	244
Мелоні Тімоті Данте Origings and Development Of EAP (English for Academic Purposes)	253
Постоленко І. С. Переваги онлайн та гібридних курсів під час вивчення англійської мови ...	268
Smirnowa M.L. Die neuen Medien und die Motivation im Fremdsprachen-unterricht	271
V. Fedoryshyna Higher education in Ontario: present	279

СЕКЦІЯ 5. ЗІСТАВНА ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ МОВНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КАРТИН СВІТУ

Антюхова Н. І., Яцюрик А. О. Структура творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови: психологічний аналіз та особливості розв'язання проблеми	290
Івашкевич І. В. Проблема професійної компетентності юриста та шляхи її розв'язання.....	302
Ivashkevych E.Z. Semantic Analysis of Social Intellect of the Person	314
Михальчук Н. О., Чала Ю. М. Психологічні механізми дискурсу поетичних творів Філіпа Морена Френо	322
Перішко І. В., Мамчур І. С. Відмінності лексичних одиниць специфічних для американського чи британського варіантів англійської мови	333
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	338